

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни

“ОБЛІК І АНАЛІЗ
ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ”

(для бакалаврів, магістрів)

МАУП

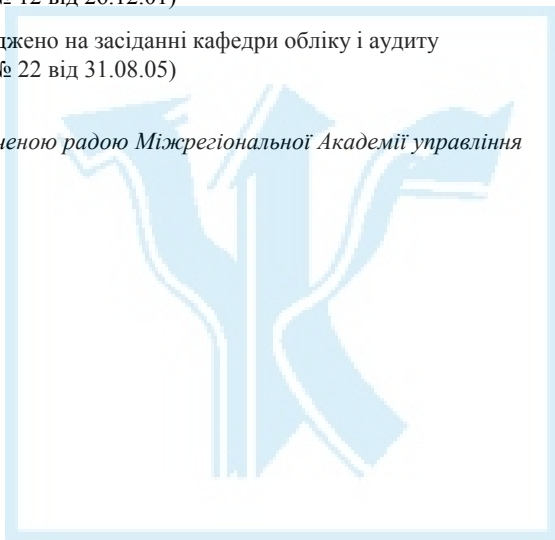
Київ 2005

Підготовлено кандидатом економічних наук *В. Г. Козаком*

Затверджено на засіданні кафедри фінансів, обліку і аудиту
(протокол № 12 від 26.12.01)

Перезатверджено на засіданні кафедри обліку і аудиту
(протокол № 22 від 31.08.05)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Козак В. Г. Навчальна програма дисципліни “Облік і аналіз зовнішньо-економічної діяльності” (для бакалаврів, магістрів). — К.: МАУП, 2005. — 14 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, навчально-тематичний план, програмний матеріал до вивчення дисципліни “Облік і аналіз зовнішньо-економічної діяльності”, організаційно-методичні вказівки до виконання контрольної роботи, завдання для контрольних робіт, питання для самоконтролю, а також список рекомендованої літератури.

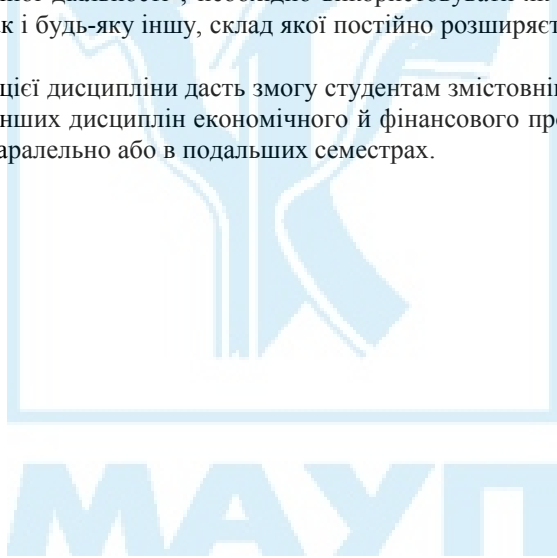
© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП),
2005

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Розширення економічних зв'язків України з іншими державами близького і далекого зарубіжжя сприяють збільшенню зовнішньоекономічних операцій. Достовірний бухгалтерський облік стає необхідною умовою ефективної діяльності будь-якого підприємства.

Зміст навчальної дисципліни “Облік і аналіз зовнішньоекономічної діяльності” охоплює питання, вивчення яких дасть змогу повною мірою уявити масштабність, відповідальність, трудомісткість бухгалтерської роботи. Важливою умовою вивчення дисципліни є наявність у студентів знань з теорії бухгалтерського обліку та обліку господарських операцій на підприємствах України. Вивчаючи дисципліну “Облік і аналіз зовнішньоекономічної діяльності”, необхідно використовувати як навчальну літературу, так і будь-яку іншу, склад якої постійно розширяється й оновлюється.

Вивчення цієї дисципліни дасть змогу студентам змістовніше підійти до вивчення інших дисциплін економічного й фінансового профілю, що вивчаються паралельно або в подальших семестрах.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
вивчення дисципліни
“ОБЛІК І АНАЛІЗ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ”

№ п/п	Назва теми
1	Предмет, завдання, загальнотеоретичні та специфічні основи дисципліни
2	Основні положення міжнародних контрактів та особливості відображення інформації в системі бухгалтерського обліку
3	Облік валютно-фінансових операцій у зовнішньоекономічній діяльності
4	Облік експортних операцій
5	Облік імпорتنих операцій
6	Облік бартерних (товарообмінних) операцій
7	Облік операцій з давальницькою сировиною
8	Особливості обліку інших зовнішньоекономічних операцій
9	Облік операцій підприємств з іноземними інвестиціями
10	Аналіз зовнішньоекономічної діяльності

ПРОГРАМНИЙ МАТЕРІАЛ
до вивчення дисципліни
“ОБЛІК І АНАЛІЗ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ”

Тема 1. Предмет, завдання, загальнотеоретичні та специфічні основи дисципліни

Предмет курсу. Основні завдання курсу. Нормативно-правове забезпечення бухгалтерського обліку зовнішньоекономічної діяльності на території України. Міжнародне законодавство щодо бухгалтерського обліку зовнішньоекономічної діяльності. Особливості організації бухгалтерського обліку в розрізі відкриття окремих рахунків і субрахунків аналітичного обліку. Стандарти і принципи, що застосовуються в обліку зовнішньоекономічної діяльності. Паралельне ведення обліку в іноземній та національній валютах. Місце дисципліни та її інтеграція.

Література [1; 3; 5; 7; 8; 11; 16; 23; 28]

Тема 2. Основні положення міжнародних контрактів та особливості відображення інформації в системі бухгалтерського обліку

Зовнішньоекономічний контракт (зміст, побудова, терміни, категорії та документація) як основне джерело інформації для відображення у бухгалтерському обліку операцій, що є предметом контракту. Розмежування витрат та особливості їх відображення на рахунках бухгалтерського обліку.

Література [1; 3; 5; 7; 10; 11; 21; 23; 24]

Тема 3. Облік валютно-фінансових операцій у зовнішньоекономічній діяльності

Іноземна валюта та інші активи, виражені в іноземній валюті — особливості обліку на рахунках бухгалтерського обліку. Облік операцій з придбання та продажу іноземної валюти. Організація та відображення в обліку міжнародних розрахунків згідно з умовами контракту. Банківський переказ, документарний акредитив, документане інкасо. Гарантійні операції. Курсові різниці та їх відображення в обліку та звітності. Страхування фінансових ризиків, факторинг.

Література [1; 3; 5; 7; 18; 23; 24; 28]

Тема 4. Облік експортних операцій

Бухгалтерський облік експорту товарів за умови прямого виходу підприємства на зовнішній ринок. Облік експорту робіт, послуг, прав. Облік авансових платежів і гарантійних (дзеркальних) сум. Облік експорту товарів на умовах комерційного кредиту. Облік продажу експортних товарів через посередника, трейдера. Документальне забезпечення облікових операцій.

Література [1; 3; 5; 7; 16; 18; 21; 23; 24; 28]

Тема 5. Облік імпорتنних операцій

Бухгалтерський облік закупівлі імпорتنних товарів за умов прямого виходу підприємства на зовнішній ринок. Облік імпорتنних робіт, послуг, прав. Облік авансових платежів і гарантійних (дзеркальних) сум. Облік імпорту товарів на умовах комерційного кредиту. Облік закупівлі імпорتنних товарів через посередника, трейдера. Документальне забезпечення облікових операцій.

Література [1; 3; 5; 7; 16; 18; 23–25; 27; 28]

Тема 6. Облік бартерних (товарообмінних) операцій

Особливості відображення в обліку експортної та імпортної частин бартерних операцій у зовнішній торгівлі. Спеціальні режими при здійсненні бартерних операцій — застава, гарантія та їх відображення в системі бухгалтерського обліку.

Література [1; 3–5; 7; 8; 23; 25; 27; 28]

Тема 7. Облік операцій з давальницькою сировиною

Різні види здійснення операцій з давальницькою сировиною: експорт давальницької сировини; імпорт; реалізація готової продукції у країні переробки; реалізація готової продукції у третіх країнах; повернення готової продукції у країну замовника; спільна реалізація готової продукції; компенсація витрат за переробку сировини.

Література [1; 3–5; 7; 8; 23; 25; 27; 28]

Тема 8. Особливості обліку інших зовнішньоекономічних операцій

Облік лізингових реекспортних, реімпортних, консигнаційних, компенсаційних операцій. Облік розрахунків, пов'язаних з відрядженням за кордон.

Література [1; 3; 23; 24]

Тема 9. Облік операцій підприємств з іноземними інвестиціями

Організація та регулювання іноземного інвестування в економіку України. Облік формування та зміст статутного фонду. Операції, пов'язані зі зміною структури статутного фонду. Облік статутного фонду акціонерного товариства. Операції, пов'язані зі зміною розміру статутного фонду. Формування фінансових результатів. Облік використання прибутку у спільних підприємствах.

Література [2; 3; 5; 16; 19; 23; 24; 26–28]

Тема 10. Аналіз зовнішньоекономічної діяльності

Місце економічного аналізу в системі управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємств. Аналіз фінансового стану, вироб-

ничо-господарської діяльності підприємства. Аналіз конкурентоспроможності й ринків збуту в зовнішньоекономічній діяльності. Аналіз раціональності використання коштів при здійсненні експортно-імпорتنих операцій. Аналіз динаміки зовнішньоекономічних операцій.

Література [17; 20; 23–25]

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

1. Варіант контрольної роботи студент вибирає за першою літерою свого прізвища (див. таблицю). Згідно з вибраним варіантом завдання в контрольній роботі необхідно проставити в зазначених місцях відповідні суми.
2. Використовуючи суми, необхідно здійснити розрахунки.
3. Отримані результати відобразити на рахунках бухгалтерського обліку шляхом складання бухгалтерських проводок.
4. При відображенні господарських операцій на рахунках бухгалтерського обліку необхідно зазначити, на підставі яких первинних документів вони здійснюються.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Підприємство “Агрус” подало до уповноваженого банку заяву про придбання (див. рядок 1 таблиці) доларів США. Курс придбання — 5,8 грн за 1 дол. США. Курс НБУ — 5,5 грн за 1 дол. США. Комісійна винагорода банку — 300 грн, 1 % — до Пенсійного фонду.

Для укладення зовнішньоекономічного контракту підприємство “Агрус”, відправило у відрядження до США Іванова І. Термін відрядження 5 днів. Для здійснення витрат у відрядженні Іванову І. було видано (див. рядок 2 таблиці) доларів США за курсом 5,2 грн за 1 дол. США і 300 грн.

Згідно з укладеною угодою підприємство “Агрус” відвантажило товари до США (на експорт) фірмі “Нуквадор” митною вартістю 10 тис. дол. США за курсом (див. рядок 3 таблиці) грн. за 1 дол. США. Розмір мита — 15 %, митних зборів — 1,5 % митної вартості товарів. Собівартість реалізованих на експорт товарів — 8000 грн. Сплата за відвантажений товар відбулася цього ж звітного періоду; курс не змінювався.

У свою чергу, фірма “Нуквадор” (США) відвантажила товари підприємству “Агрус” на суму (див. рядок 4 таблиці) дол. США за курсом

5,3 грн за 1 дол. США. Розмір мита — 4 %, митних зборів — 0,4 % і ПДВ. Оплата відбулася в цьому ж звітному періоді; курс не змінювався.

Фірма “Еквадор” ввезла на митну територію України для переробки давальницьку сировину митною вартістю 15 тис. дол. США за курсом (див. рядок 5 таблиці) грн. за 1 дол. США. Форма оплати за переробку давальницької сировини — грошовими коштами в розмірі 5 тис. дол. США. На суму мита (5 %) і ПДВ був виданий простий вексель. Собівартість переробки становила 10 тис. грн. Відвантаження готової продукції й оплата послуг за її переробку відбулися в одному звітному періоді; курс не змінювався.

Українське підприємство “Надія” вивезло до Австрії на переробку давальницьку сировину митною вартістю (див. рядок 6 таблиці) дол. США. При вивезенні було сплачено митні збори в розмірі 1000 грн. Форма оплати за переробку давальницької сировини — давальницькою сировиною, контрактна вартість якої — 1600 дол. США за курсом 5,7 грн за 1 дол. США. Митні збори при вивезенні сировини — 200 грн. У цьому ж звітному періоді з переробки надійшла готова продукція. При її митному оформленні було сплачено митних зборів у розмірі 800 грн і ПДВ.

Підприємство “Полюс” згідно з бартерним контрактом отримало сировину вартістю 20 тис. дол. США за курсом (див. рядок 7 таблиці) грн. за 1 дол. США. Розмір мита становив 5 %, митні збори — 0,4 % і ПДВ. На таку саму суму підприємство “Полюс” відвантажило товари балансовою вартістю 16 тис. грн; мито становило — 1 %, митні збори — 0,5 %.

№ п/п	Суми за господарськими операціями, тис. грн., за першою літерою прізвища студента						
	А, 3 П, Ц	Б, І, Й Р, Ч,	В, К, С, Ш	Г, Л, Т, Щ	Д, М, У, Є	Е, Н, Ф, Ю	Ж, О, Х, Я
1	10000	8000	12000	14000	20000	17000	15000
2	3000	2000	4000	1500	2300	800	1900
3	5,1	5,7	5,3	5,5	5,2	5,4	5,0
4	7000	4000	1000	8000	5000	2000	1800
5	5,5	5,2	5,0	5,3	5,8	5,6	5,1
6	12000	15000	11000	8000	5000	10000	7000
7	4,9	5,5	5,0	5,2	5,4	5,3	5,6

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Предмет курсу.
2. Основні завдання обліку зовнішньоекономічної діяльності.
3. Основні форми зовнішньоекономічної діяльності.
4. Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності.
5. Нормативно-правове забезпечення бухгалтерського обліку зовнішньоекономічної діяльності на території України.
6. Міжнародне законодавство щодо бухгалтерського обліку зовнішньоекономічної діяльності.
7. Особливості організації бухгалтерського обліку в розрізі відкриття окремих рахунків і субрахунків аналітичного обліку.
8. Стандарти і принципи, які застосовують в обліку зовнішньоекономічної діяльності.
9. Паралельне ведення обліку в національній та іноземній валютах.
10. Місце дисципліни та її інтеграція.
11. Зовнішньоекономічний контракт (зміст, побудова, терміни, категорії та документація) як основне джерело інформації для відображення у бухгалтерському обліку операцій, що є предметом контракту.
12. Порядок укладення договорів.
13. Розмежування витрат і особливості їх відображення на рахунках бухгалтерського обліку.
14. Види валютних рахунків.
15. Іноземна валюта та інші активи, виражені в іноземній валюті: особливості відображення на рахунках бухгалтерського обліку.
16. Облік операцій з придбання іноземної валюти.
17. Облік операцій з продажу іноземної валюти.
18. Відображення в обліку курсових різниць.
19. Види і форми міжнародних розрахунків.
20. Організація і відображення в обліку міжнародних розрахунків згідно з умовами контракту.
21. Види розрахунків.
22. Розрахунки за допомогою банківського переказу.
23. Розрахунки за допомогою документарного акредитиву.
24. Розрахунки за допомогою документарного інкасо.
25. Гарантійні операції.
26. Курсові різниці, їх відображення в обліку та звітності.
27. Страхування фінансових ризиків.
28. Факторинг.

29. Бухгалтерський облік експорту товарів за умови прямого виходу підприємства на зовнішній ринок.
30. Документальне оформлення експортних операцій.
31. Документальне оформлення імпорتنих операцій.
32. Терміни розрахунків у зовнішньоекономічній діяльності.
33. Облік експорту робіт, послуг, прав.
34. Синтетичний та аналітичний облік експортних операцій.
35. Облік авансових платежів і гарантійних (дзеркальних) сум при експортних операціях.
36. Облік експорту товарів на умовах комерційного кредиту.
37. Облік продажу експортних товарів через посередника, трейдера.
38. Документальне забезпечення облікових операцій.
39. Бухгалтерський облік закупівлі імпорتنих товарів за умов прямого виходу підприємства на зовнішній ринок.
40. Синтетичний та аналітичний облік імпорتنих операцій.
41. Порядок оподаткування імпорتنих операцій.
42. Облік імпорту робіт, послуг, прав.
43. Облік авансових платежів і гарантійних (дзеркальних) сум при імпортних операціях.
44. Облік імпорту товарів на умовах комерційного кредиту.
45. Облік закупівлі імпорتنих товарів через посередника, трейдера.
46. Документальне забезпечення облікових операцій.
47. Особливості відображення в обліку експортної частини бартерної операції в зовнішній торгівлі.
48. Особливості відображення в обліку імпоротної частини бартерної операції в зовнішній торгівлі.
49. Спеціальні режими при здійсненні бартерних операцій: застава, гарантія та їх відображення в системі бухгалтерського обліку.
50. Поняття давальницької сировини і зміст операцій з нею.
51. Види здійснення операцій з давальницькою сировиною.
52. Експорт давальницької сировини.
53. Імпорт давальницької сировини.
54. Реалізація готової продукції у країні переробки.
55. Реалізація готової продукції у третіх країнах.
56. Повернення готової продукції до країни замовника.
57. Спільна реалізація готової продукції.
58. Компенсація витрат за переробку сировини.
59. Види і форми лізингових операцій.
60. Облік лізингових операцій.

61. Облік реекспортних операцій.
62. Облік реімпортних операцій.
63. Облік консигнаційних операцій.
64. Облік компенсаційних операцій.
65. Облік розрахунків, пов'язаних з відрядженням за кордон.
66. Організація і регулювання іноземного інвестування в економіку України.
67. Облік формування і зміст статутного фонду.
68. Операції, пов'язані зі зміною структури статутного фонду.
69. Облік статутного фонду акціонерного товариства.
70. Операції, пов'язані зі зміною розміру статутного фонду.
71. Формування фінансових результатів.
72. Облік використання прибутку у спільних підприємствах.
73. Види фінансової звітності, які складають суб'єкти підприємницької діяльності в Україні.
74. Місце економічного аналізу в системі управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємств.
75. Завдання і методи економічного аналізу в зовнішньоекономічній діяльності.
76. Основні фінансові коефіцієнти і методика їх розрахунку.
77. Аналіз фінансового стану підприємства.
78. Аналіз виробничо-господарської діяльності підприємства.
79. Аналіз конкурентоспроможності й ринків збуту в зовнішньоекономічній діяльності.
80. Аналіз раціональності використання коштів при здійсненні експортно-імпортних операцій.
81. Аналіз і оцінка ефективності експортних операцій.
82. Аналіз і оцінка ефективності імпортних операцій.
83. Аналіз динаміки зовнішньоекономічних операцій.
84. Порядок ведення касових операцій в іноземній валюті.
85. Бухгалтерський облік касових операцій в іноземній валюті.
86. Платіжні документи, які використовують при готівкових і безготівкових розрахунках.
87. Бухгалтерський облік операцій за поточним рахунком в іноземній валюті.
88. Організація і регулювання іноземного інвестування в економіку України.
89. Порядок укладення договорів.
90. Нормативно-правове забезпечення бухгалтерського обліку зовнішньоекономічної діяльності на території України.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” від 16 липня 1999 р. № 996-XIV // ВВР України. — 1999. — № 40.
2. Закон України “Про господарські товариства” від 19 вересня 1991 р. № 1576-XII зі змінами і доповненнями.
3. Закон України “Про зовнішньоекономічну діяльність” від 16.04.91 № 959-XII // Уряд. кур’єр. — 1991.
4. Закон України “Про операції з давальницькою сировиною у зовнішньоекономічних відносинах” // Галицькі контракти. — 1995. — № 45. — С. 73.
5. Закон України “Про оподаткування прибутку підприємств” від 22 травня 1997 р. № 283/97-ВР зі змінами і доповненнями // Все про бухгалтерський облік. — 2001. — № 52 (598). — С. 4–44.
6. Закон України “Про підприємства в Україні” від 27 березня 1991 р. № 887-XII зі змінами і доповненнями.
7. Закон України “Про податок на додану вартість” від 3 квітня 1997 р. № 168/97-ВР зі змінами і доповненнями // Все про бухгалтерський облік. — 2001. — № 98(644). — С. 3–24.
8. *Бартошев А. П.* Бухгалтерский учет совместной предпринимательской и внешнеэкономической деятельности. — М.: Изд-во “Дом Дашков и К”, 1999. — 258 с.
9. *Білуха М. Т.*: Теорія бухгалтерського обліку: Підручник. — К.: 2000. — 642 с.
10. *Білуха М. Т.* Теорія фінансово-господарського контролю і аудиту: Підручник. — К.: Вища шк. 1994. — 364 с.
11. *Голов С. Ф., Костюченко В. М.* Бухгалтерський облік за міжнародними стандартами. — К.: Екаунтінг, 2000. — 390 с.
12. *Грабова Н. М.* Теорія бухгалтерського обліку: Навч. посіб. / За ред. М. В. Кужельного. — 5-те. вид., доп. і перероб. — К.: А. С. К., 1998. — 224 с.
13. *Грабова Н. Н., Добровский В. Н.* Бухгалтерский учет в производственных и торговых предприятиях: Учеб. пособие / Под ред. Н. В. Кужельного. — К.: А. С. К., 2000. — 624 с.
14. *Завгородний В. П., Савченко В. Я.* Бухгалтерский учет, контроль и аудит в условиях рынка. — К.: Блиц-Информ, 1995. — 832 с.
15. *Зубілевич С. Я., Голов С. Ф.* Основи аудиту. — К.: Ділова Україна, 1996. — 374 с.

16. *Ковалев В. В., Евстигнеев Е. Н., Соколов В. Я.* Организация бухгалтерского учета на совместных предприятиях. — М.: Финансы и статистика, 1991.
17. *Козак В. Г., Козак Г. Я.* Аналіз фінансового стану акціонерного товариства. — К.: Аграр. наука, 2000. — 172 с.
18. *Кузьмінський Ю. А., Козак В. Г., Лук'яненко Л. І.* Облік зовнішньоекономічної діяльності: Моногр. — К.: Вид-во КНЕУ, 1998. — 184 с.
19. *Лук'яненко Д. Г., Білошапка В. А., Пестрецова О. І.* Спільні підприємства в Україні: Організація і умови ефективного розвитку: Підручн. / За ред. Д. Г. Лук'яненка. — К.: Хвиля-Прес, 1995.
20. *Мельничук Г. М.* Анализ хозяйственной деятельности в промышленности. — К.: Выща шк., 1990. — 320 с.
21. *Міжнародні правила по тлумаченню термінів “Інкотермс”* (редакція 1990 р.) // Все о бухгалтерском учете. — 1997. — № 46(177). — С. 42–57.
22. *Мних С. В., Буряк П. Ю.* Економічний аналіз на промисловому підприємстві. — Львів: Світ, 1998. — 204 с.
23. *Облік і аналіз зовнішньоекономічної діяльності* / За ред. Ф. Р. Бутинця. — Житомир: Рута, 2000.
24. *Облік і аналіз зовнішньоекономічної діяльності: Навч. посіб. / Ю. А. Кузьмінський, В. Г. Козак, Л. І. Лук'яненко та ін.* — К.: Аграр. наука, 2000. — 396 с.
25. *Павлюк І. М.* Рекомендації з організації і ведення бухгалтерського обліку бартерних, експортно-імпорتنих і валютних операцій на підприємствах і в організаціях України. — Львів: Коломия, 1996.
26. *Пархоменко В. М.* Бухгалтерський облік в Україні. Нормативи, коментарі. — К.: РВО “Поліграфкнига”, 1994. — 352 с.
27. *Ткаченко Н. М.* Бухгалтерський фінансовий облік на підприємствах України: Підруч. — 5-те вид., допов. і перероб. — К.: А. С. К., 2000. — 784 с.
28. *Фоменко Е. Л.* Особенности осуществления внешнеэкономической деятельности, ведение бухгалтерского учета и налогообложение валютных операций в Украине. — Одесса: Альянс, 1994. — 224 с.
29. *П(С)БО 21.* Вплив змін валютних курсів.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Навчально-тематичний план вивчення дисципліни “Облік і аналіз зовнішньоекономічної діяльності”	4
Програмний матеріал до вивчення дисципліни “Облік і аналіз зовнішньоекономічної діяльності”	4
Організаційно-методичні вказівки до виконання контрольної роботи.....	7
Завдання для контрольних робіт	7
Питання для самоконтролю	9
Список рекомендованої літератури.....	11

Відповідальний за випуск
Редактор
Комп’ютерна верстка

Н. В. Медведєва
Л. М. Гримальська
Н. М. Музиченко

МАУП

Зам. № ВКЦ-1031

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП